

Pridplata
na cilu god 1 fr.
na poi. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalaci.

U Četvrtak 27. Kolovoza. 1874.

Broj 18.

RANJENA VILA.

Sigralase, u gorici Vila
Okol pasa, burundžuk obvila
Sigralase, tio popivala
Drugarice, svoje dozivala
Druge moje, Zlatnokose Milo
Druge moje, iz gorice Vilo
Prute, prute, meni igralištu
Vilin kolu, našemu bungistu
Da vam pričam, da vam pripovidam
Butum jada, da vam se najadam
Sinoć kasno, uoći u ponoći
Htedo vama, u goricu poći
Pa se digo — hitro na krioca

Dok još nije dospila zorica
Svrnu Jeli konaku uz puta
Al pod njome leži Zmija ljuta
Obvilaje Jeli dobra grane
Glavom vije od teške pomamo
Repom manu, dovatimi stasa
Ošinume izpod vira pasa
Ljutomeje bola obuzela
Krilasu mi, drugo poćkana —
Negder gdiste, posestrime mile
Druge moje, Zlatnokose Vile
Dogjte meni u pohode mladoj
Pogjte amo jezer vodi ladnoj

Nakupite, različita bilja
Neven cvieća, Smilja i bosilja
Slažite bilje rani oko Srca
Neven cvieće, na laka krioca
Smilje vežite, u kitu malenu
A Bosilje u tanku koprinu
Da ga mirim — da bolu odolim
Da vam mlada, i opet ozdravim
Da preletam Gore — i Gorice
Sinja Morja — Sela, Varošice
Da vam pivam, das' svama ponosim
Da Bunjevcem pismice rasnosim.
Lázó Knežević bilježnik.

U T V O M . . .

U tvom se jasnu oku
Suza sakriva,
A tu suzicu milu
Oklo celiva.

Pa reci dušo,
Šta te satire?
Ko mi ti liljanče moje,
Rumen utire.

Ko ti je tako ljuto
Sree ranio?
Ko ti je divoto moja
Ljubav popio?

Reci mi samo toga,
Bil ga poznao;
A ja bi ti ga diko
Ljuto svladao.

Pa bi te moro zvati
Nebo i raju moj
I tvome licu v atit
Milja rumen tvoj.

I zbrisat čemer suzu
To će mu biti dug
A tebi — tebi biće
Verni vereni drug. —

Vladan Stefanović.

VJERA I ZNANOST.

Od kako je Adam s Evom pokušao, da nastupi svemoćno božje pristolje, od ono doba neprikladno se ponavljaju napadanja u čovječanstvu na to isto pristolje, samo što je različito polje, na kom se vodi, različito oružje, s kojim se vodi, i različito obličje, pod kom se vodi ova borba proti Bogu.

Božje pristolje se čuva danas u nidrih Sv. Majke Crkve, u oltarskom Sakramentu, ko prije u Sinagogi, u svetoj škrinji.

Ovo pristolje sad krvavom rukom kani osvojiti vlast svietovna, sad opet knjigom u ruci mudrost, sad opet s kiščićom, il dlictom kiparskom u ruci umjetnost, ljudska.

I jednoj i drugoj tako se pričinja; da donle nitko neće povierovat u njih kao božanstvene sile, pak ih neće obožavat, dok je u ljudstvu pristolja božjeg. U čemu imadu pravo, jerbo kršćjanin ako će imat Cara velika kao Aleksandra, junaka kao Cesara, ako će imat učenjaka kao Platona, krasnoslovca kano Demosthena, glasbenika kao Orfousa, slikara kano Apellesa, Praksitelesa, kipara kao Fidiasa nikad mu neće past na um: da ga obožava, kuje ga u zviezde, al ga nediže na pristolje nesbesko, jerbo znade: da svaki dar bio kakve mu drago vrste i naravi, dolazi od svemoćnog Boga.

Kršćjanin dobro znade: da čoviek umi sastavit pojmove, umom, jezikom rieči, dakle umotvore, rukom od boja, drva i kamenja svakojake rukotvore, al nikad neskida s uma: da čoviek nije kadar sam po sebi stvorit ni jedan pojam, ni jednu rieč, ni jednu živinu ni jedno drvo, ni jedau bilju, najmanje čovieka. Pa ma gleda onog zviezdoznanca, koji prati stazo

sunaca i zviezda, mjeri njihove prostore, ako gleda umjetnika kako pravi krasno tvorje, strojara kako sastavlja slogove pune silah, ako gleda svietle careve, koji se obvijaju svilom i zlatom, a kite skupocienim kamenjem. Ako gleda umjetnog obrtnika, i zanatliju, koji podobno izvadjia i opravlja sve ono što nareši, kriepi, osladi čovieka, a rad mu olakša, kad vidi marljiva poljodjelca, u sried onih miliunah klasovah, što su pronikli za njegovom rukom. On se čovieku divi, čudi, pohvali, i proslavi ga, al ga nikad neće objašit misao: da bi ovo bogovi bili, on bo znade: da su svi ovi slabi ljudi. Jerbo on ima svoje evangjelie, iz kog znade: da se bez volje božje ni jedna dlaka kose neće, pogrbit na tvojoj glavi, on znade: da je svašta po njemu i u njemu, a sve što je izvan njega, to je samo donle živo dok se s njegovom rukom uzdržava, doule svietlo dok se božjim suncem pozlatjiva. On zna: da i onaj kralj i onaj učenjak, i onaj trgovac i onaj umjetnjak, i onaj obrtnik, zanatlia, i onaj poljodjelac, mora da moli oće naš! ako hoće da ima ugled, i poštenje, da ima veselja i radosti, da ima zdravlja i kruha, da se učuva od zla, i obstane u istini, pravdi, i budemu, velika il mala, osoba s imovinom osigurana. Pa ako mu svi dnevi teku po volji, ipak mu treba, vjere, ufanja i ljubavi, da neskapa u dvojnosti, riečom svagdi u svaćem kod svakog, u osobi, u obiteli, u narodu, u ljudstvu treba vjere, pa ako ove nije, onda je sve izgubilo svoju cieniu — košto bi. svaki čoviek za nesriću smatro ako bi se ubrojio u onako društvo ljudsko — u kom nebi vladala ljubav. Bez ove neima pouzdanja ni smilenja, bez one neima sigurnosti, marljivosti, poštenja, krieposti, već mjesto ovih bilo bi lanacah, i bokagiah s kojima bi se penjali

zkvh.org.rs

robovi ljudski, da obstoje u obitelji, u državi, Bez nje nebi bilo svojine, nebi marljivosti, nebi vrline, nebi slobode, buduć bi najjači i najsilniji samo donle mogo što uzdržati, dokle bi njegove sile iztrajale.

Usljed ovakog osvjedočenja bilo je vrijeme, kada se viera i znanost grlile posestrimski. U svakoj školi na proželju je bila viera, a nju su slidile, svakovrstne zauosti. Nije bilo privatna il javna čina koji se nije ovom začeo, i dokončao. Svećenike, kao žive predstavljače viere uveli su u svakovrstne zavode, i državne institucije. Otkud ih sad gone i triebe ko ljudi kukolj iz pšenice. Ta napali su već Svećenika i u crkvi, i onde ga već netrpe, zato se puku prišiva pravo da u njoj odredjiva. Neka! da, stado vodi, pastira na pastvo. Gone ga iz škula pak kad se ove uredjivaju, onako se porugljivo napominje vjeronauka, kao stvar nitkom potrebna. Ako je neizbace to nečine što bi je triebali, već što neće sa starinom da se najedanput razkinu. Al već u trgovačkoj, umjetničkoj, obrtničkoj, gradjanskoj i vojničkoj školi u osnovu naukovnom, neima o njoj ni spomena, ta šta će ovima vjera, kad oni tobože žive o svojem znanju, umnosti, podobnosti. Poljodilske občine imadu već tako ostroumne, školske sborove da ovi uvidjaju : da dietetu netrieba polaziti crkvu, ni u zimu ni u ljeto, ako ne samo po jedanput, i najviše dvaput nediljom. Ovi su tako zasjali pametju, da im je mučno ako se djeca dvaput nediljom poučavaju u vjeronauku, nećeš jedanput nasluhniti uzklik Jude Iskariota : će mu ovaj razsap, skupa vrijeme, koje je tako nužno, da se umu nalažu znanosti ?

Čudan pojav našeg vjeka, čoviek već neće da od Boga izlazi kao stvoritelja, već izabratí majmuna za pradjeda, od kog se razvi ovaj plemenit čoviek, koji ti umuje mudro kao Salomo, pjeva kano Omer, krasnoslovi kano Cicero, tvori ti čudesa u zraku, u vodi, u pari, da mu se diviš većma nego onim svima osam čudotvoram starijeg vjeka. Zato ti netrpi oltar boga kao providnika. Neće ti sadanji čoviek ni za glavu izustit rječ božje providnosti, to ti je sve veličanstvena narav, s kojom kada se vinča um ljudski, to neka ti zamisli ma šta čoviečja glava, i zaželi srce, ono će se u čas stvorit. Krasno ti je slušat : kako ti se sastaju u velike skupštine, pak ti pripovidaju : šta je u sjajnom nebu, u svakoj zviezdi, šta je na dnu duboka mora, šta je u nidrih plamtajućih planinah, odkud je kiša, vitar, mraz, i led, toplina i žestina, hrdja, crv, s kakavac, kuga, kolera, ospica. Znadu koliko je praška u Sahari, znadu koliko, ovacah konja, koliko mužkaracah i ženskinja, baš još i onih u Kini, Africi, i Asii. Pak kad ih vidiš da izlaze iz ovih skupštinah, jedan ti izgleda kao Jupiter tonans, ta on zapovida gromu i munji, a drugi kao Mart, ta on kuje oruže, da se na jedan hitac ubijaju ljudi na tisuće, drugi kao Vulkan ta on snuje mašine strojeve, kojima ako hoćeš kreniče jednu planinu, da mu ne smeta na putu, koji ga vodi bogovom na Olimp. Treći kano Ceres koji sve umi što trieba drvetu i trnu, da ti rodi onako košto je u Egiptu za onih obilnih 7 godinah. Peti kao Apollo, koji znade po usti i ruki sve glase nebeske i zemaljske na veselje čovieka ublažit. Sedmi kao Eskulap koji utare hrdju, skakavca, miša, crva, u sitvi, u vinogradu plišanj, u ljudstvu kugu koleru, ospice i. t. d. pak kad naiđe uz ljude što idju iz crkve, a on se podsmijava, kako još može biti ovako tupih glupih ljudi pa idju u crkvu Boga molit : da im se na prošnju otvori, nebo i pušta kišu, na zemlju, da plodi kruh, i naspori živine, pa da se sve učuva od bolesti, i erkanice. Ta evo nas koji će mo nasadit šume, pa navuč oblake, prokopat brigove i natopit ravnice, zdravstveve ured nastavit, i stat na put, kugi, koleri, erkanici, rječom pušta će mo trake znanosti u mozak ljudski, pa će se izumit stvorit, pridržat što ugadja sreću i tielu, a sve odstranit što zadaje jade čovieku. Al uz to se ipak spore ratovi, nije godine da se nepojavi glad, i grdni umor, padaju ljudi i živine bez broja, i tamo gdje se lieče i tamo gdje se nelieče. Snuju se mal ne svake godine novi ustavi, izmjenjivaju se upravni sustavi, stvaraju se kao u tvorinari zakoni, oblače se u oruže već i djeca, pak ipak neima mira. Panduri, policajji namieštja ju se u sve ulice, ipak neima sigurnost ni osoba, ni imovina. Pa baš ni u prvostolnom gradu, načinili su neizgorljive blagajne, Istina bog neizgore novci, al

nestanu na milijune, kanda bi blagajnici bili čarobnici, pak ih i to kada i kako pronevjere neopaze priglednici. Kažu da je sveta cesarova osoba, ipak je kaljaju više i većma, nego najposlidnjeg čovieka u selu. Vele : da se sve tvori u njegovo ime, al on nije kadar ni jedan listić izdat na svoj puk. Pa se opet čude kako mu je pao ugled, puk je suveren, dakle izvor svake vlasti na nebu i na zemlji, silna je njegova vlast, kada onu cedulju s imenom što su na nju drugi napisali, a nisu ga ni pitali, može bacit u urnu. Puk je suveren, al ako neplatja ovoliko : poreza onda mu neće ni ovu cedulju da uručje. Dakle ako je puka 15 miliuna, vladaju njegovim suverenstvom njih 500,000. Odkupljen je robotaš od posla, no sada se tuži da nema rada, već iste da mu ovaj traži i nadje država. Budi vam hvala na daru, i mi se radujemo znanosti, jerbo znamo : da je o. a. u jedan isti čas rodjena s vjerom. Ta bez nje nebi umili ni ovu rječ Bog i čoviek izustit, bez nje nebi se kruha najili, ni vode napili, bez nje nebi se u zimu ogrijali, u ljeto razhladili. Mi znamo da je znanost drvenu kašiku načinit, i da je znanost, svetlu krunu napravit. Mi znamo da je znanost hleb zemiesit, jilo zapržit, žizme i haljinu skrojiti, što god je na svietu čime se čoviek hrani, odiva, brani, čuva, upravlja, sudi, to je sve znanost. Rječom neima kod njega, i uz njega što nije znanost za njegovu porabu uredila. Al i to znamo, da čoviek uz svu svietlost znanosti, ni kao pojedini, ni kao obitel, ni kao narod, ne može obstojat, ako neima u pameti i srecu božje nauke, ta ga vodi, krieposti i božjoj milosti da ga čuva, brani, razveseljava, razgaljiva. Sve ono što je liepo, dobro, i sveto samo će onda čoviek uživat u zdravlju, i miru i ako će se po Bogu posvetit blagoslovit, ako će mu um razjasnit, i srce vjerom, ufanjem i ljubavju Bog nadahnit. Rječom čoviek samo u Bogu i po Bogu živi, i ako se od njega razstane, cvatit će donikle kao cvit postavljen u čašu vode, al čemu, se u čas pomutit svi poslovi, svi pojmovi, sva osičanja. Čovieka će te dakle ublažit, ako će te mu svaku misao, svaku rječ, svaki čin umočiti u božju milost, jerbo će onda napravodat, u svakom preduzeću, što se na njegov boljak ostvarilo. Ako će te pak njegove misli, osičanja rječji, i čine, propuštati priko vražjeg masla ljudske oholosti, onda mu gradite sjajne palače, svietle uznice, i onde i ovde će uzdisat. Od ljutitosti krvave suze plakati, grdno psovat, i grozniivo klet, otac sina, ovaj otac varat, krast, bit i ubijati, kralj podanika, a ovaj kralja progonit. Brat bratu neće vjerovat, kći mati neće smiet ništa povjerit, jel bitiće izdaje, privare, u kući, obštini, i državi.

Platjat će se svake godine veći porez, al će se nemilo trošit, i neće doticat. Spirit, nitit, snovat će se male i velike škole, al će ipak malo biti svietlosti, manje oduševljenja, a najmanje čudorednosti. Vieća će se o svačemu al se neće išta dovršit, sklpa će se zakoni, al se ipak pravda neće krojit ni u upravi, ni u sudbi. (Sliedi.)

PRIJATELJU SLAVETIĆU !

II.

Što se dogadja kad papa umre ?

Već od mnogih vjekovah vladaju običajji i svečanosti, uvedene bullami (listinami) rimskih papah, kojimi se sahranjuju ladni ostanci rimskih biskupah i propućuju na pogrebu do rake na počinak. Umre li papa, dojaví se to odmah stožerniku komorniku, koj se požuri da razvidi mrtvo tielo njegovo. Na vratih sobe, u kojoj leži mrtvo tielo papino, pokuca komornik zlatnim čekićem (batićem) triputa i zove po imenu toliko putah sv. oca. Tad unide u sobu medju zatužile nieme zidove sa komorskimí svojimi pratičji svećenici ; panu kraj lješine na kolena i izmole molitvu za pokoj duše papine. Tad ustaa svi, a stožernik komornik približi se mrtvu tielu da se posve osvjeđoči o papinom preminuću, i stavi istinu da se prestavio u zapisnik. Na to pruži stožerniku prvi komornik i ribarov prsten i ostale pečatnike pokojnikov. Na njih se izbriše ime papino za znak, da je vlada pokojnikova na zemlji dokončana. I od tada do izbora novoga pape uredjuje papine poslove stožernik komornik u sudružju sa stožerničkim s borom (kolegijem). Dapače taj stožernik smjesti se namah u palače papine. Zatim se vozi

su većanoj kođiji, praćen švicarskom gardom (tjelesnom stražom) u svoj stan, a veliko zvono sa Kapitola navješćuje Rimu, da je papa izdahnuo. Na to zatutnje zvona svih rimskih crkva u jednu žalovitost, i zvone cio sat.

24 sata, iza kako je papa umro, otvori se njegovo mrtvo tielo, te se oblije dragomastju (balzomom). Utrobu, sahranjenu u posudu, odnese jedan kapelanaš papinske palate i postavi u crkvu sv. Vinka i Anastazija.

Mrtvo tielo pako preobuku u papinski domaći ures, stave ga pod nebnu na odar i tada je puku donj slobodan ulaz. Kraj odra, na kom gore samo četiri voštenice svieće, staze dvojica odličnijih gardistah, a nekoliko skrušenih monakah (redovnikah) mole za pokojnika. — Umre li papa u Kvirinalu, to se njegovo mrtvo tielo drugi dan pod večer prenese svečano u Vatikan. Istina u današnjih okolnostih primoran je sv. otac, kano zaslužjen janjac, boravit i umrieti u Vatikanu; jer je talijanski kralj oteo Kvirinal i smjestio svoga sina Humberta unj. Nu ta će vromešnja sila prestati i papi će se Kvirinal kao njegova svojina povratiti. Prestala su carstva i kraljestva, a 18 stotinah godina živ i žvit će papinstvo.

Tamo dakle u Vatikanu na otvorenih nosilih počiva tielo sv. oca. Nosila su karminervenim baršunom uvijena i zlatnini resami izkičena. Ta nosila sa mrtvacem donesu u Vatikan dvie narišene mazge (mule). Lice je sv. oca otkriveno. U sprovodu do Vatikana idu najpre papini službenici i jedan odjel tjelesne mu straže. Oni nose turobnice zastave s pognutimi sulicami (kopji). Uz mrtvaca idu fratri tiho moleći i goruće baklje noseći.

Uzastopce za mrtvim tielom papinim idu dvie satnije plemenitih gardistah sa svojimi čelovodjama. Za njimi stupa papin konjušnik na crnu latu, zastrtu pokrovcem bijele svile, a nakičenu zlatnimi privezci. Najposlje ide u sprovodu jedan odjel topčijah s gorućimi fitiljujačama, a izmed njih vozi se 7 topovalj. — Kada dodje sprovod do Vatikana, stane pred konstantinskim (kraljevskim) skalinama (shodićima); tu prihvate mrtvo tielo četiri redovnika i odnesu ga na nosili u sikstinsku crkvicu (kapelicu). Tu obuku mrtvaca u papino svečano ruho, polože ga usred kapelice na izkičen odar, a oko njega zapale množinu sviećah. Odlični stražari tuj straže, a pokorujući redovnici mole svu bogovitu noć.

Iza toga ujutro saberu se kardinali (stožernici) i ino svećenstvo crkve sv. Petra u sikstinskoj kapeli i blagoslove mrtvo tielo. Poslje blagoslova uzmu ga 8 svećenikah na krkače, te u sprovodjaju stožernikah, ukupna svećenstva, plemenite i švicarske tjelesne straže, odnesu ga u crkvu sv. Petra. Tu nasred crkve ovrši odrišenje vrhu mrtva tiela papina namjestnik Petrove crkve, a za tim ga odnesu u kapelu evharistije (svetotajstva) i izvrgnu pobožnjakom na pristup. Tielo papino leži u toj kapelici otvoreno nu rešetkami okruženo, samo što mu noge izmed rešetkah vire, da jih pobožni vjernici ljubiti mogu.

(Sliedi.) Blaz.

Č I Č O V S K I B O Ž J A K.

(Pripovieda Blaz.)

I.

Srbsko je Gjurgjevo g. 1863. Usljed naše liepe poslovice „Gjurgjevdanak bratski sastanak“ nagomilalo se toga dana čudo puka na Šumbriegu, da proslavi blagdan crkvena prošćenaja, da se vremenši porazgovore, a mladi provesele, oni ponačaju šumberca vinca, a ovi nuz gajde razgriju mlada srea.

Na liepu čimenu šumbriečke pijace spred hrišćanske srpske crkve onizano kolo u dvadeset i dva poskakuje da se zemlja trese, a nuz gajde složne i umiljne podcikuje Mitar gajdaš za čašu vina i dnevični marijaš. Momak do seje, seja do momka, latili se za pojase, negledeć ni sparine dana nit približne noći koju je zvezda večernjica iza laganih oblakah na vedriku navješćivala.

U starca sveštenika razdržali se otmeni gosti. Oni pripievaju zdravicu za zdravicom, izpijaju čašicu za čašicom. Iz sobah odrte i prokapljive njegove kuće vrvile su ljepotice gospodjice sa mladići do pred crkvu, da se nagledaju divna kola i

mladenačke ljepote. A iza njih grmilo su pjesme u jednoj sobi :
Dobri domaćine ! — i svi gosti s njime,

Hvala dragom Bogu, da ja danas mogu, — pjevati !

Dočim su iz druge sobe sa mužkimi sizali viliški ženski glasovi uz tamburu :

Vojvodino rano ljuta, srbskom krvi obasuta,

Ta kako će Srbin smeti tebe majko pregoreti !

Vani pako kod kola uz ples dosjetka iza dosjetka, šala za šalom. Onamo podcikuju, poskakuju, podalje se šeću svećenikovi i obćinski gosti ; tamo kupuju medenjake i piju medicu a amo se sve to veće širi kolo, a iz kola odjekuju glasi :

Ajd Srblijne majćin sine

Kolo vodi u slobodi, da igraju tvoji rodi !

U kolu bilo i nekoliko šokačkih dušah iz Vršende, Daljoka, Daraža i Ižipa. Izmed njih nekih uzplamtali i u zaćinke udarili :

Ajde Šokci mladi momci

I Šokice viljenice ! — Nek se diće ljepotice.

U tom je zazvonila „zdravo Marija,“ sa zvonika katoličke crkve odbila osma ura, gosti se povukli k večeri, al kolo se vijalo svejednako. I ono Švabah žumberačkih, što se vraćalo doma s poljskoga rada, postojalo kod igranke i čudilo se divnu veselju.

Već se mjesec popeo u kolutu na vršak slave svoje, i obasuli ga milijuni titrajućih zvezdah zavidnicah ljepoti djevojačkoj. Već se uspala priroda gjurgjevka, već usnula čista narav majka i tićice umuknule u krošnastih hvojah. Okolicu zavila polutama tihe noćje. Kola za koli ostavila Šumbrieg, a povorka za povorkom vraća se kući, vraća zavičaju. Jedni prama Sečuju, drugi Mohaču, Garčinu, Lančuku, Litobi, Vemenu, Dolini Titošu, paće i pram slavovskim Budincem. — Svi se razilaze, a i neki momci i djevojke, ostavivši krasno kolo, vraćše se domu na krilo.

Iz Miloševa dvora u pó vedre noći zazviđi bič, a dva vilovita slavovska hata zavitlaju kola put Mohača. U koli sjede četiri seljaka, četir poizborna muža iz Budinacah. Oraga u sjedalu desna selski je knez budinački, Srblijin Milan, čovjek neko 50 godinah, pun iskrenosti i odvažnosti. Do njega o lievu sjedi momak, prvi igrač u kolu, imenom Dako Mitrović; oprieda kočira njegov otac Gojko, a do njega sjedi susjed mu Gavvo Mirković.

U tilji čas provezu se Šumbriegom i stignu na goričku glavicu k čifutskom groblju, kraj kojeg su spajinski ovčari još stado pasli. Trojica se razgovaraju sveudilj o liepu dočeku i podvorbi na Miloševu domu ; o uglavljenju prijateljstvu šumbriečkih i budinačkih Srblijah ; o hvale vriednu posjetu ukoli Šokacah ; o divnu današnjem kolu, službi Božjoj i o krasnoj noći. Kad li će u jednom knez da pogledje nuza se sjedeća momka i rekne :

— Mi besjedimo, Dane, a ti šutiš ?

Momak snužden neprogovori, već mu doda otac Gojko :

— Valjda se zaljubio u Šimićevu Jelenu !

Momak sutí, al mu otčeva rieč prepara srce ognjevito munnjom. Krv mu je, misliš, oladnila u žilah, a glavom zarojilo hiljade mislih. Nakon svih brigah i silnih mišljenosti oblakah, štono vuku oluje duševna mladićeva poraza, uz trésku kolah, duboko uzdahne : čekaj Avrame ! Te sam sobom snova zainćita :

Kad ću opet sretan biti

I Jelenu zagrliti, — piti s njenih ustah mēd ?

Po kolih se tako teturajuć i razgovarajuć dodju do udvarskega svratišta. Tu pohrane konjice i podpale želudce rakijom, udre na Ošiek i o podne drugoga dana nadju se u Budincih.

Odtada je Dako, jedinac imućih roditeljah ludio i bludio ko izgubljen sin. Začarala go liepa Jelena na toliko, da je zaboravljao na sve miline svieta, na sve krasote zavičaja. Pred njim je treptila u Jelenu zvezda danica, kojoj je podizao i oči i dušu svoju.

Budinačko i titoško srce kuplje se u krvi nevine ljubavi !
(Sliedi.)

KNJIŽEVNOST.

SRČANICE,

(Glasinke Pjesmice)
Novi Sad.

Srbska narodna Štamparija. Ciena 1 fr.

Ovim skromnim naslovom označene pripisla ne su nam pjesme. Ljubopitnost me je morila da ugledam ime pjesnika, tkomu da se zahvalim na ovom liepom daru, al pokleni nenadnih imena nigje ubjeležena, metnio sam rve na stranu da mu proučim pjesme, nebil se ovih ljubkim glasom urvo u trag pjesnika.

I ovo sadanek o svršetku milena posla, izjavljam mu toplu hvalu na njegovu plemenitu daru.

Od davna sam znao da je pjesnik prvi čoviek u rodu. Štograd je liepo, i zdravo, pravo i dobro. Štograd je veselo il tužno, štograd je na duševnom, čudorednom, il tvornom polju veliko, slave i dike vriedno, želi pjesnika, da ga opjeva, sve miline krasote, iztraži, i na svietlo iznese, proslavi, i uzveličajo. Što god je nevaljana u osobi, obitelji, i cijeloj družini glas pjesnika trieba, da rod čuje i o tom se ogadi.

Hoćešli rode da se duhom i srcem Bogu tamo u nebo uzdigneš, i tvoj glas da spojiš s onim angjeoskim pa da posla viš sveviečnjeg moraš da potražiš pjesnika. Sbijel se ma kakav dogodjaj u tvom rodu, triebati pjesnik da ona osičanja, što ti je ovaj u sreću uzbudio, na njegovom jeziku izručiš u glasu žalosti il radosti. Pjesnika trieba Mati, kad djeto uljukava, pjesnika djeva i momak, pjesnika vojnik, pjesnika svaki stvor čovječiji, ako želi da mnoge tajne vlastitog sreća upozna.

Glumci hoće da predstave čin ljudski, u kom trieba da se ugleda občinstvo, i da se potakne na liepo, pravo, i dobro, i da se odkrene od zla, grdna, i nevaljana, oni zajme jezik od pjesnika. Pa su onda samo Slavni dični, ako sve misli i osičanja što je pjesnik opjevao, občinstvu ozbilno predstaviti znadu. Slikar kiporizar traži uzor, da ono što mu se u glavi začelo liepo, pravo sveće i dobro, oživotvori, to uzima u ruku pjesnika, pak pazi na njegove misli i osičanja.

Glasbeniku kipi sreća od radosti il žalosti, ovilma bi rad bio glas dati, to prima u ruke pjesnika, i duh njegov na krilih pjesama oblitja sve nebo i svu zemlju da onamo angjeoske a ovamo, svih stvorova glase izkupi, i u jedno krasno tielo ih spoji.

Ima pjesnika koji pivaju samo svojem rodu. Imaih koji pivaju samo obrazovanom svietu, ima ih koji pivaju samo puku. Ima ih koji pivaju svom ljudstvu svakom čovieku, svakom stališu, svakoj dobi, u onako prostom ipak krasnom jeziku, da ga i oni u palači stajući baš ko i oni u pučkih luća podjednako razumiju, slastju štiju, i svojim rodjenim imenuju. Pa štio ga slaven u svom, frances, inglez, talian, u svom jeziku mislie: da je jedan od njegova porika, što je ove krasne pjesme izpjevao. Pa ovako će mislit, ovako će osičat, ko ga bude štio, danas i sutra, na godinu, posli petdeset, stotinu i hiljad godina. Ovo je pjesnik koji piva svom ljudstvu, na sva stoljetja svakom plemenu, svakoj dobi, svakom stališu, oboim Spolu. Pa ovakav je pjesnik koji nam je svoje pjesme **Srčanicam Glasinkam Pjemam** okrstio.

Al poklem je svaki jezik poput čovieka osobit, da mu ni je para na svietu, i nema provoditelja, koji bi umio sve pojedivosti i posebine jednog jezika u drugi priverst. Slično je veli, izvorno privedenom, ko list listu, ipak pozorno oko vidi razliku onaku kakvu je opazilo na listu jednom i drugom, kada je ružu razabiralo.

Dakle pjesnik **Srčanica i Glasinka Pjesmica** ostae naš na vieke, bi ti će dika roda svojeg, pa će rod naš iz njega erpit životni sok u duši i sreću, jerbo će ga u dragoj Sliki Milke vazda čit i na ono plemenito svojstvo: kako valja svoj rod vrhu svakog drugog čovieka ljubiti, i svoju domovinu vrhu svake druge zemlje milovat i postivat.

Ovo je moje ne mnijenje, već pravo osviedočenje o pjesniku **Srčanica, i Glasinka**, pa mi je žao što se nisam rodio pjesnikom jerbo samo ovakav znade vjestom, rukom prihvatit one mnoge sjajno bojadisane kite, od krasnih misli i osičanja složene, da vam predstavi onu liepotu koju se priliva na jeziku pjesnikovu.

Me ni je vručn želju izrazit: da si ove nadju ulaz u palače naših velikaša, u dome svake obrazovane Gospode, u svakovrsne radionice, u sve družine poljskih radinja, al baš da dopru i do gusala naših sliepcah, da moja je želja da ove pjesme uzmu na svoj jezik svi mladići, i sve liepotice našeg milog roda, jel što je u ovima pjesmama to će im uzvisit duh, osladit sreću, oplemenit nagone, sve što je u njima to je krasno ko u jednom cvietnom vrtu na mjeru umjetnosti, ukusa, ne samo svietovnog već i duševnog uređjeno.

Moja je želja: da se u njih zaljubi naša mladež, jerbo sam uvjeren, da će uvidit: da što je slatko, milo i drago, nemora biti uvijek tvarno, što je obće u ljudih samo se onda nagrdi, k. da ga zasliepljena strast obgrli. Naša mladež ovim pjesmama okusit će slast svojeg rodjenog jezika, i ogrlice se milim narodnim duhom, koji će uzpalit ljubav prema svojoj domovine. Obljubit će svoj narodni jezik, slava i dika dakle Pjesniku. **Srčanica i Glasinka**. Pa ako bi slobodno bilo pogadjar, reko bi: da je ovo nas **Milanko**. Urednik.

GAZDALUK.

Sasicanje Loze. Kad čoviek unidje u bašte ukusno uređjene navadno nalazi i na voću, da su grane razriedjene i

svi litorasti kojima se običaje drvo ponavljat posičeni. Priznat valja da se nikoji put ovo oku dopada, al i to valja očitovat: da na ovakima vočkama riedko je obilna ploda naći.

Kad sam jednog praktičnog baštara zapito koja je razlika medju drveći koja se od granah tobože nepotriebnih čiste, i medju drveći skojih se samo suhe grane skidaju reče mi: da ona drveća liepo i zdravo izvijeno voće donasaju toliko, da pune kočarice, a ona dobro voće u množini da se snjime toware kola. Sad u nimačkih vinskih novina jedan učeni Barun Babo mimogred još i to bieliži: da se nožom i pilom ne samo umanjava plod drveća već plodnost i život po godina umanjava. No to je po nas ne samo zaoto dobro što mnogo voće milujemo bilo to da ga jidemo, bilo da ga prodajemo, već i zato što nam baš neide od ruke da mi svakog prolitja prigledamo voćnjake, i razzudjivamo koju bi granu triebalo odsiči. Istina da bi ovim načinom više drva za ognjište nabavili, al nama ni to netare mnogo glavu donle, dok je ganjeva.

Ipak buduć vino milujemo — i radi toga želimo da nam vinogradi što plodnii budu — ne da se grozdjom nasladjivamo, jerbo slaviani drže: da je to za diecu, već da bude, vina kano vode, buduć da je ono za ljude, premda se i slavianke miluju napit; usljed toga nebi nam udilo da što i nova naučimo o djelovanju vinograda, taj Barun vrlo je izkuššan u ovom poslu i vidi se: da je i po Ugarskoj i Hrvatskoj putovao, jerbo mu je poznat način i Banatski i Baranjski i Sremski kojim se vinogradi obradjuvaju, to je naravno, da je on već i prijatelj načina rizanja na lozu a ne onog u glava, i misli da bi naši vinogradi da se na lozu siku, prvo plodnii drugo životom iztrajanii bili.

No to nas valjda nebi poplašilo — već onda u mah trieba i tačaka a time je već i u prolitje i u jesen više posla, a slavian voli divanit no radit, premda se može radeć divanisat. Al ovdje još nije kraj umnožanju rada, već kaže da izdanke trieba čistit, i što više da valja sve take lozice odkidat, koje netiraju iz glave već izpod glave, da ovim načinom i ona 'oza koju trieba na drugu godinu za rod pripravljat boljna osnaži, i grožđe će se većma razvijati. Ovo već predpostavlja da bi čovjek moro ne samo onda kad se čokotje, kretje već i posli kad je već sve iztira'o više puta proć redom brazde i prigledat loze, uz to suviše i na to bi valjalo pazit: da se zaperci koji tiraju izpod oka ovo godišnje loze kidaju, na toliko: da na litorastu jedan list ostane, a u obće vihovi svih lozah samo da se onda časicaju kada su već napole sazriale t. j. zarudile. On scieni da mi lozi i po dvaput sasicao lozu, al izdanke i zaperke nekidamo, netriebimo, loze suviše, samo tomu imamo zahvalit, što nam ipak vinogradi radjaju što nam je podnebeje blago — i narav to bujno naknadja što mi pogriešimo. Ipak ni priroda nije kadra sve naknadit, čemu imamo zahvalit da mi mislimo da su nam vinogradi stari — ako su 30 godina dotrajali, a to i neesapimo koliko, smo ga polagali privaljivali i tako ponavljali. Što se siče to ranu pravi a rana umanjava razvitak ploda i pokratjiva život. Dakle više rada, pak će mo i unukom ostavit u baštinu ne samo mjesto, već baš i vinograd — koji mu plodi vino košto je plodio i djedovom.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 22. Kolov. Žito ban. 85 fn. 5 f. 10—15 n. 89 fn. 5 fr. 55—65 nov. tisans. 85 fn. 5 fr. 20—30 n. 89 fn. 5 fr. 80—85 nov. Pestan. 85 fn. 5 fr. 20—30n. 89 fn. 6 fr. 5—10 n. Stolnobiog. 85 fn. 5 fr. 25—35 n. 89 fn. 5 fr. 85—90 nov. — Raž 80 fn. 4 fr. 15—20 nv. — Ječam. 72 fn. 3 fr. 10 nov. — Zob 50 fn. 2 fr. 77—80 n. — Kokuruz 4 fr. 10—15 n. carin. mž.

Novac. dukat 5 fr. 23—25 n. Srebro na 100 fr. 3 fr. 75 nov. 4 fr.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 34-og Kolv.: 15' 8" nad o. razte.
Požun 10-og Kolv.: 12' 4" nad o. "

V r i e m e : posli kiše zahladnilo ko u jesen.

Poruke uredništva.

Futtak: G. Š. Angjelia je stigla. Sv. Andria — G. I. R. pokuša će mo al trieba strpljivosti.